

Horvát-Szlavonországok községi erdeinek kezeléséről.

(Vége.)

Az eddig alkalmazott erdészek az illető községektől évi 500—650 frt fizetést, 100—150 frt utazási átalányt és 100—120 frt lakpénzt élveznek.

Ezen illetmények megszabásánál sem az erdőterületre, sem más mérvadó körülményekre nem voltak tekintettel. Az ügy a községek részéről e czélból összehívott üléseken akként intéztetett el, amint ezt az ülésen részt vett képviselők értelmi foka és felfogása éppen magával hozta. Így aztán megesett, hogy némely erdészek, kik nagyobb kezelési kerület élén állanak, csekélyebb javadalmazásban részesülnek, mint olyanok, kik kisebb és rendezettebb erdőgondnoksági kerületet látnak el. A megyék az erdészfizetés minimumát 500 frttal megállapították ugyan, de magától értetik, hogy ez illetményösszeget az illető községek felfelé tetszésük szerint emelhetik.

A védszemélyzet szervezése tekintetében, főleg takarékossági szempontokból ragaszkodtak a rendszabály azon határozatához, mely szerint ott, ahol a helyi körülmények és viszonyok megengedik, több község erdei egy védkerületté egyesíttessenek. Ezen elvi határozat a gyakorlatban jobbadán érvényre is jutott s a hol éppen sehogysem volt kivihető, például igen kitett helyeken, ott a mezei örök (lugárok) vigyáznak fel az erdőre is.

Ezen örök ruházattal és a védkerületek nagyságához mért javadalmazással láttatnak el. Ez állásokra a pandurság eltörlése után leginkább ennek volt emberei alkalmaztattak, kik azonban nagyobb részt írni és olvasni nem tudó egyének lévén, a szolgálat szigorubb követelményeinek nem képesek megfelelni.

A kormányrendelet 25. §-ának azon rendelkezése, hogy a védszemélyzet vizsgát tegyen, itten korainak és teljesen ki-

vihetetlennek bizonyult. Hogyan lehetne péld. Verőczemegyében mintegy 70 vizsgatételre képes erdővédnek való egyént előteremteni? Irni tudók csak a kiszolgált altisztek között akadnak, de ezek aztán nem is vállalnak erdőőri állást, hanem valamely fakereskedőhöz felügyelőnek vagy irodai foglalkozásra szegődnek el, sokkal kedvezőbb feltételek mellett, mint a minőkkel a legjobb erdőőri állomások egybekötve. Másfelől minden legkisebb iskolai képzettség nélküli embereket az előírt műszaki vizsgának vetni alá még azon esetben sem lehetne, ha ezen vizsgák tárgyát a lehető legelemibb és egyszerűbb feladványok képeznék is.

Ha az államvizsga iránt rendelkező 27. §. szigoruan betartatott volna, akkor valamennyi ma fennálló erdészi állomás betöltetlen lenne, mivel erre való egyének sincsenek. Ennek oka egyfelől a szakképzett emberek hiánya, másfelől pedig a csekély fizetés, mely éppen nem alkalmas arra, hogy szakerőket máshonnan csábítson oda. Egyébiránt ezen jelenség nem csupán a községi erdők kezelésénél észlelhető, hanem nagy kiterjedésű erdőösztetek birtokában levő uradalmaknál is, hol szintén előfordul, hogy kezelő, sőt igazgató erdőtisztek sem tudnak államvizsgát felmutatni. Ily körülmények között a megyehatóságok határozatilag igyekeztek oda hatni, hogy a kőrösi erdészeti iskola végzett növendékei alkalmazzassanak, s valóban a községek nagyobb részt ezek közül is választották erdészeiket. Hogy mennyire fognak ezek a szolgálat követelményeinek megfelelni s minő mértékben lesznek képesek — ekként mindjárt önálló hatáskörű állásra lépve — a szükséges gyakorlatot elsajátítani, mindezt csak a jövő mutatja meg. Még eddig ezen erdészek egyike sem jelentkezett vizsgatételre. A megyei erdőmesterekre vonatkozólag meg kell említenem, hogy azok helyzete a múlt évi június hóban bekövetkezett új szervezés óta lényegesen megváltozott.

Miként tudva van, a megyék megszűntek tulajdonképeni közigazgatási hatóságok lenni s ezek helyébe alispánságok állítottak fel. Így péld. Szlavonia, vagyis a volt 3 megye: Vöröcze, Szerém és Pozsega, 7 alispánsággá alakítottak, a nélkül, hogy az új hatóságokkal szemben az erdőmester állása megfelelő szabatossággal körvonaloztatott volna.

Azelőtt a jelentések, javaslatok, panaszok stb. egy hatósághoz, t. i. a megyéhez terjesztettek be, míg most megszokva: az egyes alispánságokhoz menesztendők. Ily módon önként érthetőleg csak a haszontalan írásbeli teendők szaporodtak, anélkül, hogy az ügyek elintézése gyorsítva lenne. Míg azelőtt az erdészeti ügyek a megyei hatósággal egyetértésben gyorsan és egyöntetűen elláttak, ma gyakran megtörténik, hogy a legkorszerűbb javaslatok is hajótörést szenvednek azon közigazgatási hatóságok főnökeinek ellentétes nézetével szemben, kikkel az illető erdészeti szakközeg — már a távolság miatt is — csak írásban érintkezhetik. Általában úgy hiszem, miszerint egészen helyén volna, hogy a közigazgatás emez új keretében a községi erdőkezelés is megfelelő módon újonnan rendeztessék. Ha a megyei mérnöki hivatalokat feloszlatni és az egyes alispánságokhoz beosztani lehetett, annál kevesebb akadály forog fenn arra nézve, hogy az erdőhivatalokkal is ugyanaz történjék. — Ezen célból a megyei erdőmesteri állomások beszüntetendők s az alispánságoknál önálló erdőhivatalok lennének felállítandók, melyeknek főnökei a közigazgatási főnök mellett mint az erdészeti ügyek referensei működnének. Ily módon az alispánságokban az erdészeti állomásoknak egy nagy része beszüntethető volna, az erdőhivatalok fenntartási költsége a községekre megoszlanék s ezzel az országos költségvetés kiadási rovatában is jelentékeny megtakarítás lenne elérhető. A kormánynál azonban az erdészeti szakférfiak létszáma egyidejűleg szaporítandó volna, mivel egy

ilyen szakember az erdőhivatalok és erdőségek látogatásával szakadatlanul el lenne foglalva.

Ez lenne főbb vonásokban az erdőkezelésnek az itteni viszonyokkal összhangzatos beosztása.

Álljanak itten még némely észrevételek a községi erdők használására vonatkozólag.

Szerémmgyében és Verőczemegye drávamelléki lapályain a községi erdők nagyobb részt jól zárolt 180—200 éves, értékes tölgyszálerdőkől állanak, s ez az oka, hogy egyes községek részére, daczára nagyobb kiterjedésű urbéri állományaiknak, az elkülönítés alkalmával mégis kicsiny erdőterületek jutottak. Miután ezen erdőterületek a tűzifa szükségletet még a legokoszerűbb gazdálkodás mellett sem lesznek képesek tartósan fedezni, másfelől pedig értékes és műszaki czélokra igen alkalmas anyagot tartalmaznak, az illető községek érdekében fekszik, hogy ezen erdőségek mostani magasabb értékét forgalomba hozva, ebből a használat hiányát lehetőleg pótolják. Ezen községi erdők kihasználása és értékesítése amugy sem halasztható soká, mivel azok már is túléretteknek mondhatók s növekvésben való hanyatlásuk mellett a hőszcinczér (*Cerambyx heros*) károsítása, valamint a mindnagyobb mértékben mutatkozó csúcsaszály, vörös revesedés stb. folytán értékükben napról-napra veszítenek.

Az elaggott s részben beteges tölgyek kihasználását több község már meg is kísérlette s a nyilvános ajánlati tárgyalás útján való eladás igen kedvező eredményekre vezetett, ugy, hogy péld. 14 község ezen kihasználandó törzseknek körülbelől fele vagy legfeljebb $\frac{2}{3}$ részben való értékesítése útján már eddig is 551.056 frtot vett be, mely összegnek $57\frac{0}{100}$ -a kamatozólag helyeztetett el s az illető községek adója és egyéb költségei nagyobb részt ezen kamatjövedelmekből fedeztetnek.

A községi erdőknek ily módon való értékesítése útján a legközelebbi 15 év alatt számításom szerint negyedfél millió forintot lehet reményleni. Tüzifa-szükségeiket ezen községek természetben nyújtott viszonzószolgálatok fejében még ma is az urasági erdőkből fedezik s ugyanonnan fedezhetik még 20 vagy 30 évig is.

Az állabok minőségéhez az épületi faanyagoknak a kormányrendelet 43. §-sa b) és c) pontjai alatt említett módon, t. i. az évi vágásokban való kijelölése és elosztása ez idő szerint nem vihető ki s egyáltalán nem is állana ez a községek érdekében, azon okból, mivel házak és istállók felépítéséhez azon legvastagabb és értékesebb törzseket kellene kiadni, melyek műszaki célokra eladva, sokkal előnyösebb módon értékesítők, mintha ama viskóházak- és istállókba beépítettnek. Ugy ezen körülménynél fogva, valamint a faanyag szükséglet mennyiségének megállapításánál felmerült egyenetlenségek folytán a községek tanácsosnak ismerték ezen törzseket eladni és azok árán osztózni meg, mely elhatározásukat tényleg fogadtatósítják is.

A 43. §. e) pontjára vonatkozólag meg kell jegyezni, hogy azon községekben, hol az erdők szabályszerű üzeme már létrejött, az ölfakésztést felfogadott munkásokkal eszközöltetik s ez másképp nem is volna kivihető, miután a munkásoknak a községek részéről való kiállítása temérdek nehézségekkel jár.

A községi erdők mellékhaszonvételei a szabályozott kezelés behozatala és fennállása óta különböző viszályok, sőt perpatvarkodások forrásául szolgáltak. Főleg a makkoltatás képezett e részt a haszonrészeselek között gyakori „casus belli“-t. Azon haszonrészeselek ugyanis, a kik sertést vagy épen nem, vagy csak kevés számú tartanak, rövidséget szenvedtek azért, mivel a nagyobb sertésállományok birtokosai, kik egyuttal a község-

lakók tehetős és nagyobb számát képezik, tetszésük szerint és saját előnyükre mindig a lehető legcsekélyebb makkoltatási bért állapították meg. Ennélfogva két év óta azon voltak, hogy a makkoltatás az erdész becslése alapján s nyilvános árverés útján bérbeadassék, mely módon a használat igazságos megosztása elérhető. Ugyanezen eljárás volna követendő az erdei legelő kihasználása tekintetében is, hol azonban a kivitel több nehézséggel jár.

A községi erdők gubacstermésének beváltása is már jelentékeny nehézségeket idézett elő. A nagy kiterjedésű uradalmi erdőségek közé bezárt községi erdőket kezdetben némelyek csak azért béreltek ki, hogy ürügyök legyen a szomszédos uradalmi erdőségekben az annyira kedvelt gubacs-csempészetet űzhetni. Fordultak elő esetek, midőn némely községi erdőben épen semmi, vagy felette csekély gubacstermés volt, s mindamelllett a bérlő pro forma több száz mázsát beváltott. Ilyenkor azután a visszaélésnek a legéberebb felvigyázat mellett s legszigorubb büntetés alkalmazásával sem lehetett gátot vetni, mivel a bérlő a gubacsgyűjtést a községbeli lakókra bízta, kik aztán természetesen ott gyűjtöttek, a hol leggyorsabban telt a mérő, s így nekik is legjobb munkabér-keresetök volt. Ezen visszaélések mellőzése végett igyekeztek oda hatni, hogy az urasági erdők gubacstermésének vevője egyuttal a szomszédos községi erdők ezen termését is vegye meg, a mi most rendszerint úgy is történik.

Végül meg kell emlitenem még egy körülményt, a mi a községi erdők kezelésére nagy horderejű jelentőséggel bír. Ez a községi erdőknek adótárggyá tétele.

Előfordult ugyanis az az eset, hogy az egyik adóhivatal hátralékban levő adók beszedésére végrehajtást rendelt, s e célból a községi erdőben tetszése szerint foglaltak le tölgy-

szálfákat, s azokat egy szakértő által megbecsültette és árverés útján eladatta.

Az ilyen eset elégséges arra, hogy a községi erdők üzem- és tervszerű kezelését illusoriussá tegye, annyival inkább, miután semmi óvintézkedés sincs téve arra nézve, hogy hasonló esetek ismételten elő ne forduljanak.

Egyfelől azon körülmény által, hogy eddigelő a községek mindennemű adói együttesen kezeltettek, s nem mutattattak ki adónemek szerint elkülönítve, másfelől pedig, mert a községi erdők — helytelenül — községi vagyon gyanánt tekintetnek, ajtó van nyitva azon eljárásnak, hogy az erdő fái bármilyen című adóhátralék behajtására lefoglaltassanak. Az eljárás folytán igazságtalanul megkárosíttatnak a község azon lakói, a kik adójukat idején és pontosan lefizették, mivel ezek erdőbeli illetőségének java-része is a végrehajtás áldozatául esik anyag fizető társaik miatt.

Felfogásom szerint ha egyes miveleti ágak termése és használata képezheti is végrehajtás s illetőleg lefoglalás tárgyát, de nem maga az alaptárgy, vagyis jelen esetben az erdő készletlőkéje. Az erdőhivatalok egyik kiváló jelentőségű és elodázhatlan feladata volna minden lehető megtenni arra nézve, hogy a községi erdők ilyen executiók ellen megvédeszenek, s azoknak adóügyi viszonya minden irányban helyesen megállapíttassék. E tekintetben a kormányrendelet hiányos s ezt egyetértésben a pénzügyi hatóságokkal, a községek érdekében s a rendszeres erdőgazdaság szempontjából haladék nélkül pótolni kellene.

Aue József, főerdész.